

فلسفه محض و عینی

معارضه حرمت، لاقیدله مرحمت

تقدیر فلسفی

علی کمال بک ۸ حیزران تاریخی اقدام غزته سنده کی مقاله سنه جوابدر .

بکن نسخه مزده ینه بو سر لوحه آلتنده علی کمال بک طرفندن تالیف ایدیلن « علم اخلاق » اسملی کتابی تنقید ایتشیدک . خلاصه تنقیداتمز کتابک علم ، فن ، فلسفه نقطه نظرندن قیمتسز لکنی کوستریوردی .

بو خلاصه یی ویرمک ایچون بر چوقو بحیفه لر طولیدردق ، بر چوقو نظریات سرد ایتدک ، بر چوقو براهین عقلیه و فلسفیه کتیردک . ونهایت اثرک سراپا خطا آلود و جاهلانه اولدیغنی اثبات ایتدک . بوکا قارشى هیچ بر جواب بکله میوردق . چونکه ویرله جک جواب آنحق ایکی طرزده نجلی ایدم بیلوردی : یا « خابر ، اثرم ظن ایتدیککز کبی خطا آلود و جاهلانه دکلدرد . « دیمک ؛ یاخودده « اوت دبدیککز کیدرد . « جوانی ویرمک . . .

برنجی شق ممکن دکلدی . چونکه بز حکم مزی فن حاضره استناداً ویردک . فن حاضر ایسه بررد . آیری بر حکم ویرمک ایچون ایکنجی بر فن حاضر یوقدر . شو حالده علی کمال بک ایچون ویرله جک جواب آنحق ایکنجی جواب ایدی . یعنی : « اوت بنم اثرم خطا آلود و جاهلانه در . « سوزنی کندی آغزیه . کندی قلمیه اقرار و اعترافه مجبور بولئیوردی . بونی یابه جغنی ایسه هیچ ظن ایتیوردق .

حالبوکه علی کمال بک بوتون ایشاری کبی بودفعه ده یکی و مدهش بر خطا ایشله دی . بزه « جواب ویرمش اولوق ! « هوسندن کنندی آلامادی . فقط مع الاسف ویرله جک جواب اعتراف معجزدن عبارت ایدی . و زوالی عیناً شو سطرلری یازدی :

« علم اخلاقه دائر جدی، مکمل بر تالیف وجوده کثیره بسلامک بعض علومه اختصاصدن ماعدا بر حقوق شروط سائرده متوفقدرد. بوسه حضرت ائک بویوک بر قسمی شمعی بیله بنده یوق. بیکرمی سنه ول البته اولامازدی. او حالده اثرک بر جوق نواقصی احتوا ایتمی طبعی ایدی .

∴

ایشته علی کال بک خلاصه جوابی بوندن عبارتدر . فقط مسئله بوراده بیتیمور، علی کال بک بزم تنقید امتزله هیچ مناسبتی اولمیان دهه بر جوق شیلر یازیور . آداب مناظره‌نی اخلاص ایدن بو سطر لر محررینک یالکیز اخلاقه دکل، دهه بر جوق شیلر ده بیکانه بولندیفته دلایلدر. اولاً، اثرک شرق آناریله اوغراشمق ایسته بیلره بر مآخذ اولا بیله جکنی سویلیور، بک کوزل . . . لکن آثار شرقی بدهن بعضیارینه مآخذ اولوق «علم اخلاق اولوق» دیمک دکلدرکه . . . بز اساسا بو کتابک علم اخلاق کتابی اولدیغنی سویله مشیدک. بوسوزیمزده ثابت، ذاتاً مؤلفی ده یونی تصدیق ایتدی . . . اما علم اخلاق اسمنی طاشیدینی حالده اثر علم اخلاق دگلشده «علم مآخذ!» ایمش، یاخود «علم رمل!!» ایمش بوندن بزه نه؟ . . .

∴

علی کال بک بوسوزلردن سوکرا هیچده بحث ایله مناسبتی اولمیان دیگر شیلره کچور . کنجیلر نامی آلتنده بزم سنمزی، جاهلکمزی قاریشدریسور. فقط بو بحثده — بالذاتده اعتراف ایتدیکی کی — مغلوبدر. دوشونمورمی که بر جاهله قارشی مغلوب اولوق کندیمی ایچون بر قات دهه عبیدر! . . .

بز، عربجه نك بوشلغنی سویله مشیدک. مؤلف بوسوزیمزه قارشی اوروپالیرک عرب آنارینی تدقیق ایتدکاربنی یازیور . . .

بونه قدر چو حقه بر سوز! اوروپالیرک تدقیق عربجه نك طولو اولدیغنی کوسترمی؟ . . . اوروپالیر چینیلیری ده تدقیق ایدیورلر، صوماترا وحشیلرینی ده . . . حتی حبستان طرفلرنده کی اک بسیط قبائل ابتدایشینی ده . . . شمعی بونلرده ککلات علمیه و اخلاقیه ایله طولودرمی دیه جکز؟ . . .

بن عربجهده هیچ یکی برشی اولدیغی سویلیورم . بوکا قارشى ماده سرایله « یکی اولارق » شو واردر . دعیلی .. صوگرا بن اونى کندیسندن بیک ، حتی بیک بشیوز سنه اولکی قوملرده بولاماییم ، اوزمان علی کال بک بخی قازانیر ، دکلسه بزى تحمیل اتمکله بحث قازانیله ماز .

..

علی کال بک معلم ناجی دورینه خاص عادى بر شیوه تزییف ایله شو سوزلری ده سویلیور :
« چونکه عربجه بیلیمورلر سه ، او یاریم یاکلش فرانسزجه لریله باری کوستاو لوبون دن دن رونهانه قدر بعضی افاضل غربی اوقوسه لرده »

تحف و عیب شی ! ... انسان کندیسی اوقوماق یوزندن بر باد بر اخلاق کتابی یازارق یرک دینه کیردکدن صوگرا باری بوسوزی سویله مملی . هم فلان ذاتدن فلان ذاته قدر دبرکن اولاسکیسی ، صوگرا یکسی سویلنیر . کوستاو لوبوندن رونهانه دیمزلر ، بلکه روناندن کوستاو لوبونه دیرلر . چونکه رونان ۱۸۹۲ سنه سنده وفات ایتدی ، اسمی تاریخله کچدی . لوبون هنوز بوشرفه نائل اولامادی . عجبا علی کال بک رونانک « ذکائی و معنوی اصلاحات ، بنی اسرائیل تاریخی ، فلسفی فاجعه لر ، فنک استقبالی ، خرسیتیانلغک منشای » کی اثرلری کذلک لوبونک « شرقده ایلاک آثار مدنیت ، انسان و جمعیت ، عرب مدنیتی ، حساسیت اجتماعیه ، سیامی روحیات ، اشتراکی روحیات ، تربیوی روحیات » و سائره کی اثرلری اوقودیمی ؟ .. احتمال که بونلردن یالکیز عرب مدنیتی اوقومش در . فقط نه بو کتاب ، نه ده کندی عربجه سی عربی و عربلی اوکرنمکه کافی دکدر . عرب فلسفه سی ، آیسه ن (ابن سینا) ، آوه رو هس (ابن رشد) و سائره کی دها برچوق کتابلر اوقوملی . اوزمان بزم دیدیکمزی تصدیق ایدر . هم بز عربلرده برمدنیت اولدیغی انکار ایتیمورز . فقط بو کونکی فنه خادم اولایله جک و منشای عربیله متعلق یکی بر نظریه اخلاقیه نک یوقلغی سویلیورز . « وار « دیمک قولای ! لکن بولوب کوسترملی ... »

..

علی کال بک کیتدکجه دها عادى بر صورتده بیان افکار ایدیور . اوچ سنه اول ترجمه اتمش اولدیغمز بوخنه رک ماده و قوتنک بو کونکی ترقیات فیه ایله متناسب اولدیغی سویلیور ... بونک بخته فصل بر تعلق وار آکلایه مدم . علی کال بک ماده و قوت حقنده

بعض محررلرک تنقیداتی ایشتمش، صوکر ایشتدیکنی اونومش... قلمی آله آلدینی زمان نصل عقلنه کلدیسه اویلهجه بر شی یازیویرمش...

بونى تصحیح ایدیم: بوخهرک رقیلری فی الحقیقه ماده وقوتی تنقید ایشلردر. فقط بو تنقیدات، کتابک ترقیات حاضره ایله متناسب اولدینی صررسته دکل، بعض نظریات ومطالعاتک اثباتنیز بر اقلمش اولسی طرزنده در. بونی ده الک زیاده والک جدی اولارق «مادیه فلسفه سی تاریخی» مؤلفی لاندک یازمشدر. حالبوکه او زمان ماده وقوتک ایلك طبیعی چیقمشیدی. بوگون اون یدنجی طبیعی چیقدی وهر طبعنده بو نقصان ا کال ایدیلدی. کتاب ترقیات حاضره یه موافق بر حاله کلدی. برنجی طبیعی یوز الی صحیفه لک بر شی ایکن صوکر طبعلری درت مثلنه چیقدی. بز او کتابی ترجمه ایدرکن متعدد طبعلرینه حتی اون سکزنجی طبیعی اولان آلمانجه سنک بعض نقاطنه مراجعت ایتدک.

اورویاده موده سی یکم بشننه کلنجه: بو طبیعی در. اون آلتی لسانه ترجمه ایدیلدکن ومیلونلرجه نسخه صاندقن صوکر البته موداسی کچر، چونکه هرکس اوقومش اولور، فقط بزده اویله می...

بز ماده وقوت ده فن حاضره توافقی ایتین هیچ بر نقطه یوقدر دیوروز. قوری لاف یاره ایتیز، وارسه بونی ده بولوب کؤسترملی...

..

فقط نه غریب حالت روحیه در. علی کمال کیتدکجه عادی و بیانی سوزلر سویلور. کندیسنه یاقیشمیان تعبیرلر قوللانیور. بز اترلیمزه «غیدغیداق» دیور. کتابلرینی ماناولره صاتارلر دیور، ترکیه یازی آراسنه فرانسه ترجمه تعبیر قاریشدرلر دیور...

بونلره قارشى نه دیهیم؟ علم اخلاق مؤلفنه بویله سوزلر یاقیشیرمی؟...

ترجمه ایتدیگمز ماده وقوت اوچ بیک دانه باصیلدی. الیوم یدی سکز یوز موجودمز وارد. تاریخ فلسفه مز اوچ بیک بشیوز عدد باصیلدی. المزده یک آرز قالدی. «وحدت موجود» یمز، «تجدد» مز، «فه مینیم» اسملی کتابمزده بویله در. «یکی اخلاق» مز ایکنجی دفعه طبعه مظهر اولدی. «پسیقولوژی» مزک نسخ مطبوعه سی بیتمک اوزره بولنیور...

بز بونلری سویله مکه تأدب ایدرز . عیبا کال بک اچمه مدندنبری سواقلرده بیرمیشر
بارده ضاتیلان چولده بر سرگذشت ، ایکی همشیره کی ازلری بزیمی ظن ایدیور ...
اونلر بزم دکل ، سزکدر ظن ایدرم .

..

بن بونلری یازمق ایسته‌مزدم . مجبوریت الیمیه دوجار اولدم . قارلرم بی عفو ایتسینلر
چونکه بو کناه تحریرک مسببی اصلا بن دگم ...

فلسفه لسان

لسانزده شکلی و معنائی تکامل

— ۱ —

اوتوز قرق سنهیه و بلکه ده یقینلره کلنجهیه قدر لسانی ولو شویله سطحیجه اولسون
فلسفی و علمی بر نقطه‌دن تدقیق و مطالعه اتمک ایچون بزده بر تمایل فکری اویانماش کبیدی .
لسانزک ارکان ویا متمماتندن بیلهرک اوکرتمک مدت تحصیلمزک بر بیوک قسمی حصر ایتدیگمز
ایکی - بز مکیله اوچ - لسانک بنیه‌سنده ، اشتقاقنده ، تشکلات لغویه‌سنده ، ترکیب کلامنده
و ده بر چوق جهت‌لرنده کی تخالف و باشقه‌لق بزده ، خصوصیه بوکی شیار ایله اوغراشانلرده
بونک سبیلرینی آراشدیرمق ایچون طبییی بر مراق اویاندیرمق لازم کلیر ایکن بز بر آز
منطقسزجه داوراندرمغه سوق ایتشدی .

مثلا بو اوچ لسانک هریشنده کوزمره جاریان بشقه‌لغک آرتق نیچوتی آراشدیرمغه
بوکسله‌جک یرده بز بو بشقه‌لغی غیر معقول دینه‌بیلیر بر یولده کیدرمک ، اوتهدنبری بابیلانی
تقلیداً بو اوچ لسانی بر بیله‌لغه ، دها غربی قاعده امتزاج ایتدیرمکک جالیشوب کیدیوردک .
بناءً علیه لسان و ادبیات نامه بتون معلومات و تجرلر ، بتون او مناقشات ادبیه اهمیت ویرلش
بعض نمونه‌لرینه کوره حکم ویریه‌جک اولورسه ، بر نوع صرفی ، بر نوع اشتقاقی زمیندن
بک خارجه چیقامیوردی .